

pražský
studentský
summit

DELEGÁTŮV PRŮVODCE

Delegátův průvodce HRC

Jonáš Stehlík
jonas.stehlik@amo.cz

AMO.CZ

Úvodní slovo

Vážené delegátky, vážení delegáti,

je mi velkou ctí vám pográtulovat k přijetí na Pražský studentský summit a přivítat vás v Radě pro lidská práva OSN (dále také „HRC“). Tento průvodce by vám měl sloužit jako referenční text pro orientaci ve struktuře HRC a v její agendě. Není podstatné, zda jste se v tomto orgánu ocitli náhodou, nebo se jednalo o vaši prioritu. Nuda s námi totiž nebude a uděláme vše pro to, aby pro vás byl 29. ročník skvělým zážitkem.

Pražský studentský summit je mimořádnou vzdělávací akcí, jejímž středobodem je zájem o mezinárodní vztahy. Neomezuje se však jen na ně, nýbrž svým širokým záběrem pojímá drtivou většinu společenskovedních disciplín – na summitu se zaručeně potkáte i s politikou, psychologí, právem či ekonomikou. Vzdělávací částí summitu ale zdaleka nekončí, slouží též jako otevřená a bezpečná platforma pro socializaci s vrstevníky z celé republiky (a občas i ze zahraničí). Projekt by však nebyl úspěšný, pokud by neuměl zaujmout a být zábavný, a tak se každý rok snažíme vymýšlet nové způsoby, kterými posunout summit dál. Ale dost bylo obecného tlachání.

V HRC na vás čeká nespočet poměrně složitých úloh, které jsou úzce spjaté s diplomatickou praxí. Ačkoliv se lidská práva na první pohled mohou zdát jako nekontroverzní, během pěti přípravných setkání zjistíte, že ke sporům dochází i v této oblasti. Není vždy jednoduché se dohodnout na řešení palčivých témat, o to spíše, když je v sázce ochrana práv nejsvatějších a nejzákladnějších, tedy těch lidských. Během účasti na summitu si osvojíte plejádu dovedností, které se vám budou do života hodit. Ať už je to zdokonalení ve veřejném vystupování, navazování mezilidských vztahů, argumentaci nebo ovládnutí kritického myšlení, summit vám něco pozitivního předá. A věřte mi, že snad největší summití výzvou je nalezení prvního orgánového partáka, pak už je vše hračka.

Tento dokument je tu pro vás, stejně jako celé předsednictvo. Pokud budete mít jakékoliv otázky či pochybnosti, nebojte se na kohokoliv z nás obrátit. Na závěr na vás mám jako předseda malou prosbu – chovejme se k sobě slušně, ať vytvoříme v HRC příjemnou atmosféru pro všechny.

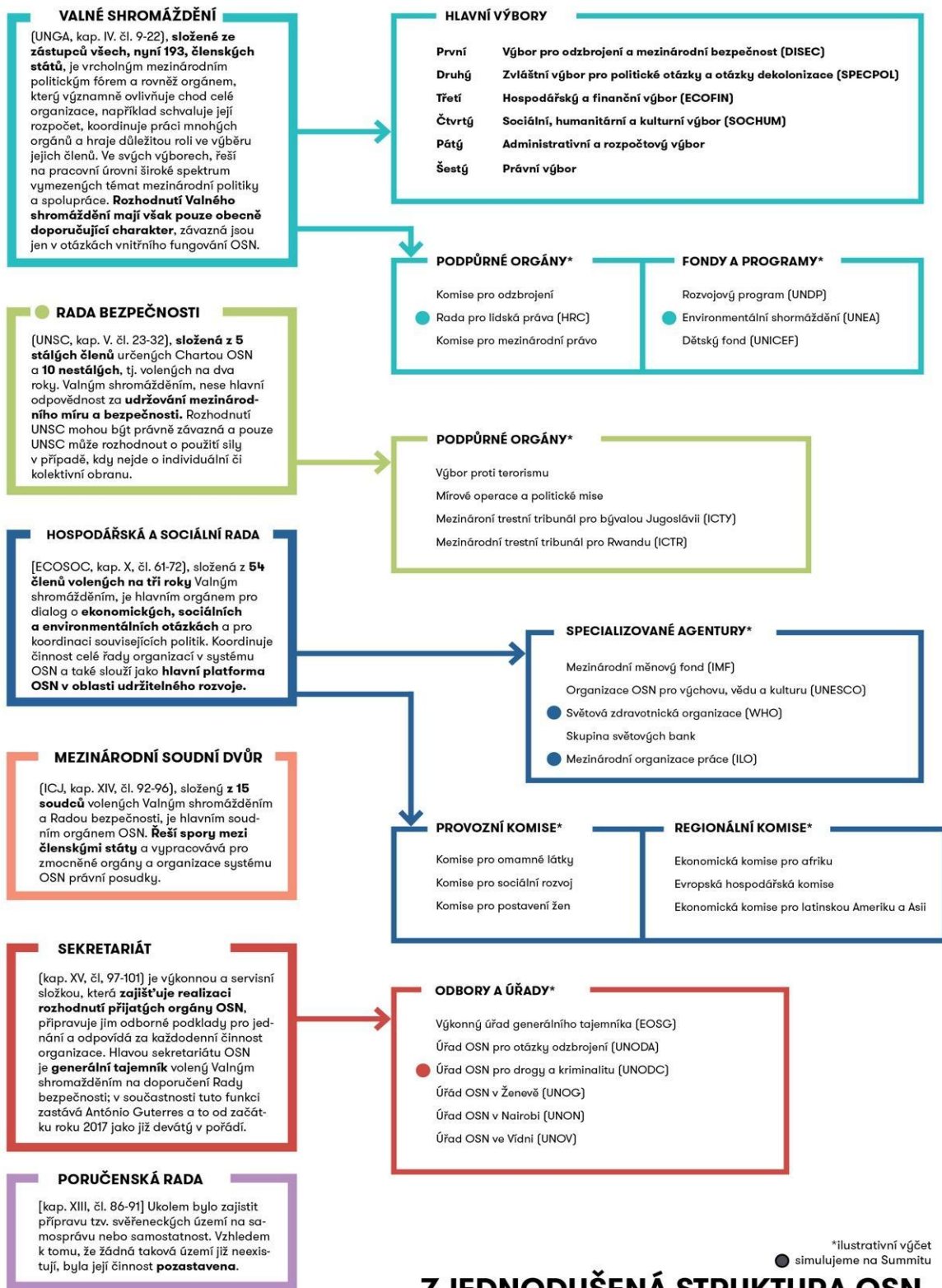
Těším se na společné úsilí a jistě plodná jednání.

Jménem předsednictva Rady pro lidská práva
předseda Jonáš Stehlík

1 Základní informace o OSN

Organizace spojených národů (OSN) vznikla v roce 1945 a jedná se o nejvýznamnější mezinárodní organizaci, jejímž cílem je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a usilovat o mezinárodní spolupráci při řešení globálních otázek a problémů.¹ Od začátku nového tisíciletí je činnost organizace namířena na podporu světového rozvoje a naplňování nejprve *Rozvojových cílů tisíciletí* a následně od roku 2015 *Agendy 2030* a *Cílů udržitelného rozvoje*.²

Základním dokumentem Organizace spojených národů je *Charta OSN*,³ která upravuje cíle a zásady (kap. I, čl. 1–2), členství (kap. II, čl. 3–6), strukturu a fungování organizace. Svou činnost OSN vykonává zejména skrze šest hlavních orgánů ustanovených v *Chartě OSN* (kap. III, čl. 7),⁴ z nichž každý má svou důležitou roli při naplňování cílů organizace.

ZJEDNODUŠENÁ STRUKTURA OSN

2 Základní informace o HRC

2.1 Vznik Rady pro lidská práva

Lidská práva byla předním tématem už v roce 1945, kdy vznikla Organizace spojených národů. Figurovaly mezi základními cíli OSN v *Chartě* (kap. I, čl. 1)⁵ a už v následujícím roce vznikl nový orgán OSN, který se jimi měl zabývat – **Komise OSN pro lidská práva**. Tento orgán byl dle *Charty OSN* (kap. X, čl. 68) podřízen Hospodářské a sociální radě.⁶

Působení Komise se dá rozdělit do dvou základních období. V prvním období – od svého vzniku do roku 1967 – zachovávala Komise zdrženlivější postoj vůči jednotlivým státům,⁷ nezasahovala do jejich suverenity a neprošetřovala porušování lidských práv. I tak byl její vliv značný, protože se velkou měrou podílela na přípravě dnes už základních mezinárodních lidskoprávních dokumentů – ***Všeobecné deklaraci lidských práv a obou Mezinárodních paktů***.

Od roku 1967 dostala Komise od Hospodářské a sociální rady specifitější mandát a začala se více angažovat v ochraně lidských práv.⁸ Během tohoto druhého období až do svého zániku v roce 2006 vznikla řada mechanismů na kontrolu dodržování lidských práv jednotlivými státy. Komise se však postupem času stala nefunkčním zpolitizovaným orgánem, který nedokázal porušování lidských práv dostatečně řešit.⁹ Proto byla Komise pro lidská práva v roce 2006 nahrazena novým, důvěryhodnějším a nezávislejším orgánem – **Radou pro lidská práva (HRC)**.¹⁰

2.2 Činnost Rady pro lidská práva

Rada pro lidská práva (HRC) byla zřízena rezolucí Valného shromáždění v roce 2006.¹¹ Oproti Komisi se změnilo její institucionální zařazení, dle *Charty OSN* (kap. IV, čl. 22) nyní spadá přímo pod Valné shromáždění jako jeho pomocný orgán¹² s většími pravomocemi. HRC sídlí v Paláci národů v Ženevě, kde

se třikrát ročně konají její pravidelná zasedání.¹³ Během těchto několikátýdenních zasedání HRC přijímá rezoluce adresující lidskoprávní problémy. Nadto může ještě svolat mimořádné zasedání na žádost minimálně jedné třetiny svých členů.¹⁴

Rada pro lidská práva má 47 členů z celkem pěti regionálních skupin.¹⁵ Každá skupina má vyhrazený počet míst k zaplnění (tj. v HRC může být jen určitý počet států z daného regionu). Členské státy jsou voleny Valným shromážděním, které by mělo při volbě vzít v potaz jejich zásluhy v oblasti lidských práv i jejich dobrovolné závazky do budoucna.¹⁶ Členské složení HRC však bývá terčem kritiky, protože se často členy stanou i státy, které nemají v oblasti lidských práv dobrou reputaci.¹⁷ HRC se tak do určité míry stále potýká s některými problémy, za které byla dříve kritizována i Komise pro lidská práva.

Rada pro lidská práva přejala procedury Komise, které upravila a rozšířila. Zabývá se všemi lidskými právy, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* či *Úmluva o právech dítěte*. Vydává tedy rezoluce, kterými se snaží zlepšit standard ochrany lidských práv, zabývá se podrobněji jednotlivými aspekty lidských práv a vydává doporučení pro jejich lepší ochranu, dodržování či propagaci.¹⁸

Rada dále řeší regionální problémy a jejich lidskoprávní dopady a přijímá dokumenty týkající se jednotlivých států, kterým dává podněty ke zlepšení aktuální situace na poli lidskoprávní agendy.¹⁹ Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech. Aktuálně se také intenzivně zabývá situací na Ukrajině a v Myanmaru.

Rada pro lidská práva zároveň pravidelně kontroluje stav dodržování lidských práv ve všech členských státech OSN během tzv. Univerzálního periodického přezkumu,²⁰ což je jedna z nejviditelnějších

a nejoceňovanějších činností HRC. Tato nová pravomoc HRC spočívá v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném zhruba pětiletém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv. Kontrolu provádí jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace zabývající se lidskými právy.

HRC také zřizuje zvláštní zpravodaje pro monitoring dodržování určitého práva či práv celkově

3 HRC na Summitu

V rámci HRC se budou probírat 3 témata týkající se konkrétních a aktuálních lidskoprávních otázek. K těmto tzv. bodům agendy zaujmají vámi zastupované státy určitá stanoviska. Stanoviska budete vypracovávat a prosazovat jak v písemné formě, tak v podobě ústních projevů v průběhu jednání. Úkolem úspěšného delegáta je co nejpřesvědčivěji zastávat stanovisko svého státu.

Během pěti přípravných setkání se však seznámíte i s ostatními aspekty lidských práv, abyste si odnesli celkové pochopení jejich konceptu, tj. jak vznikla, jak fungují, jaká jsou jejich úskalí a proč jsou vlastně tak důležitá. Přípraveny jsou však i aktivity zaměřené na rozvoj vašich schopností. Cílem je totiž nejen vás naučit něco o lidských právech, ale také vám pomoci překonat vlastní nejistoty – budeme tedy trénovat rétoriku, schopnost debatovat a vyjednávat či pracovat v týmu. To všechno v bezpečném a příjemném prostředí, což je na Summitu absolutní prioritou.

3.1 Organové specifikum – UPR

V Radě pro lidská práva si jako delegáti budete moci na vlastní kůži vyzkoušet jednu z jejích nejzásadnějších pravomocí – **Univerzální periodický přezkum** (UPR). Díky němu HRC od roku 2006 pravidelně kontroluje všechny členské státy OSN a vystavuje jim jejich „lidskoprávní účet“.

Během roku se tímto tématem budete pravidelně zabývat. Seznámíte se s nejdůležitějšími

v daném státu,²¹ aby mohla poté dávat přesnější a odbornější podněty týkající se konkrétní situace či práva. V neposlední řadě se zabývá stížnostmi na porušování lidských práv, zejména pokud je porušování systematické a ve větším rozsahu.²²

informacemi o přezkoumávaném státu a projdete si jeho potenciální nedostatky na poli lidských práv. Reálně si vyzkoušíte, nakolik státy kritizují ostatní z důvodů věcných a nakolik z důvodů politických.

Celý proces slouží k tomu, aby každý stát pravidelně procházel kontrolou a jeho možná činnost v rozporu s lidskými právy nezůstala bez odezvy. Na půdě HRC se tak děje právě skrze mechanismus UPR. Jak moc je tento mechanismus efektivní brzy zjistíte sami.

3.2 Konference

Vrcholem ročníku je již tradičně závěrečná konference, na které dochází k jednání o bodech agendy, kterým se budeme věnovat během celého roku. Cílem tohoto jednání je vytvořit a v ideálním případě i schválit rezoluce k jednotlivým tématům. Rezoluce by měla reflektovat podmínky skutečného světa a jejím obsahem by měly být adekvátní návrhy a postupy pro zlepšení konkrétní situace. Nemusíte se bát, že by konference byla něčím, na co vás během ročníku nepřipravíme. Jednání si několikrát vyzkoušíme již na přípravných setkání, kde vás též vybavíme znalostmi a dovednostmi, které na konferenci hojně využijete.

4 Závěrečné slovo

Summit je místem pro každého, takže se nebojte být sami sebou. Nikomu z nás nepřísluší soudit jiné. Pamatujte si také, že ze summitu si můžete odnést jen tolik, kolik mu sami věnujete. Buďte proaktivní, zajímejte se o společenská témata a nebojte se komunikovat

s ostatními. Věříme, že se vám u nás bude v HRCu bude líbit!

Závěrem bych chtěl poděkovat již summití veteránce **Tereze Novotné**, jejíž text byl předlohou stávajícího průvodce.

Kontakt na předsednictvo

- Jonáš Stehlík: jonas.stehlik@amo.cz
- Táňa Vondřichová: tana.vondrichova@amo.cz
- Lukáš Mikulecký: lukas.mikulecky@amo.cz
- Natálie Nováková: natalie.novakova@amo.cz
- Daniela Tůmová: daniela.tumova@amo.cz
- Barbora Máchová: barbora.machova@amo.cz

5 Zdroje

- ¹ About Us. *UN* [online]. [cit. 2022-08-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us>
- ² United Nations General Assembly, Session 75 *Annex 1. Allocation of agenda items to the Third Committee A/C.3/75/1.*
- ³ Charter of the United Nations. United Nations [online]. [cit. 2022-08-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>
- ⁴ Main Bodies. United Nations [online]. [cit. 2022-08-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/main-bodies>
- ⁵ Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- ⁶ Tamtéž.
- ⁷ Brief historic overview of the Commission on Human Rights. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CHR/BriefHistoric.doc>
- ⁸ Tamtéž.
- ⁹ FREEDMAN, Rosa. The United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment. *ResearchGate* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=5450a769d5a3f2c0718b4572&assetKey=AS%3A271749889888257%401441801631368>
- ¹⁰ Tamtéž.
- ¹¹ A/RES/60/251 - Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006. *UN Documents* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/No5/502/66/PDF/No550266.pdf?OpenElement>
- ¹² Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- ¹³ United Nations Human Rights Council – Sessions. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Sessions.aspx>
- ¹⁴ Např. v případě nutnosti řešit nějaký urgentní případ porušování lidských práv. *Tamtéž.*
- ¹⁵ Těmito skupinami jsou Afrika, Asie-Pacifik, Latinská Amerika a Karibik, Západní Evropa a ostatní, Východní Evropa. United Nations Human Rights Council – Membership. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>
- ¹⁶ Tamtéž.
- ¹⁷ HALEY, Nikki. The U.N. Human Rights Council whitewashes brutality. *The Washington Post* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-un-human-rights-council-whitewashes-brutality/2017/06/02/c3757c2a-46e6-11e7-a196-a1bb629f64cb_story.html?utm_term=.49cba6e46df7
- VRIENS, Lauren. Troubles Plague UN Human Rights Council. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/troubles-plague-un-human-rights-council>
- ¹⁸ Řeší všechna lidská práva, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Úmluva o právech dítěte. Zabývá se také mj. systémovým zakotvením lidských práv, jejich vztazích s demokracií a politikou obecně, či způsobem propagace lidských práv. Přehled dokumentů vydaných HRC najdete zde: United Nations Human Rights Council – Documents and resolutions. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Documents.aspx>
- ¹⁹ Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech. Přehled dokumentů vydaných v této oblasti najdete zde: *Tamtéž.*
- ²⁰ Nová pravomoc HRC spočívající v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném cca 5letém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv, kde se zapojují jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace

zabývající se lidskými právy. Universal Periodic Review. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

²¹ Special Procedures of the Human Rights Council. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcomepage.aspx>

²² Human Rights Council Complaint Procedure. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a G20.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Jonáš Stehlík

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Jonáš Stehlík

Imprimatur: Anna Marie Podlipná

Jazyková úprava: Barbora Trčková, Tereza Hrachovcová

Sazba: Kateřina Špálová

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

Faktická korektura: Anna Marie Podlipná

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro
potřeby XXIX. ročníku Pražského studentského summitu.**

© AMO 2023

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz